

Iz šaleške doline. Poglejmo nekoliko v Velenje! Večina občinskega odbora je slovenska in značajno narodna je tudi večina naseljenikov, kar se je pri zadnji deželno-zborni volitvi zadostno pokazalo. Ali žalibože zaradi 4 privandranih šulferinarjev, se vedno le nemško uraduje. Hrabri rojaki: pokažite, da ste lastniki na svojih slovenskih tleh! Na delo torej rojaki: in vzdramite se iz grdega nemčurškega spanja, odločno zahtevajte vsakostranskega slovenskega uradovanja, naslanjajoč se na XIX. člen državnih osnovnih zakonov od 21. grudnia 1867 in deželne ustave dne 30. dec. 1849, katera nam enakopravnost našega jezika zagotavlja. Vam pa, kateri ste se slovenskega uradovanja hvale vredno poprijeli, bodi čast in slava!

Narodni opazovalec.

Od Ščavnice. Pred kratkim je bilo čitati, ka je vis. c. kr. dež. šol. svet občino Rožengrund od sv. Ane izšolal in v Lukavec (Lugatz) všolal. Kako se je to vršilo, hočem s sledečim pojasniti. Čmurečki kulturonoši se že več let brigajo, kako bi večinoma slovenske Rožengrutarje popolnoma „pokulturili“ ali pomenčili. V to svrhu so si najemali različnih pomagačev. Dosegli so po različnih homatijah, da se je večina obč. odbora pri neki seji podpisala za to, naj bi se v Lukavec v čisto nemško šolo, v katero pa že sedaj več slovenskih otrok pohaja, všolali. A večina teh odbornikov je kmalu sama sprevidele, da to ni prav in da bi za njihove otroke bilo v poučevanju krščanskega nauka, kakor v vsakem drugem obziru pogibeljno. Vsak pametnjak mora sprevideti, da se na trirazredni farni šoli več naučiti da, kakor na jedno morebiti dvorazredni vaški šoli. Zaradi tega in še mnogo drugega preklicajo razpene dveh vsi obč. odborniki svoje poprejšnje podpise omenjajoč, ka k temu, kar so poprej storili, nikakor in nikdar pritrditi ne morejo. Pomisliti namreč je tudi, da so Rožengrutarji pod drugo faro in drugo vladikovino, nego Lukavčani in bi tedaj tudi v tem obziru imelo slabe nasledke. Sedaj, ko so Čmurečani postali tudi „tajče šulvereinarji“ in so imeli tudi novce, kakor važen faktor „pokulturenja“ na razpolaganje, sklenejo v seji okraj. šol. sveta, naj vis. c. kr. dež. šol. svet všolanje Rožengrutarjev v Lukavec dovoli, kar se je tudi zgodilo z opazko, da se ima ta šola v dvorazrednico razširiti, kedar bodo potrebni prostori pripravljeni. Nemški „šulverein“ pomore takoj Lukavčanom z 2000 fl., naj začne vse potrebno za stavljenje šole pripravljati in s tem tudi Rožengrutarje k všolanju mikavno privablja. Ali Rožengrutarji spoznavši, kam pes taco moli, niso hoteli po veliki večini o tem nič slišati in nič vedeti. Ko so tedaj o znanem sklepu dež. šol. sveta zvedeli in da jim je ob enem dan 14-

dnevni obrok za rekuriranje, sklenejo to iz lastnega nagiba, a ne vsled kakšne agitacije, kakor so Čmurečani mislili in pisali, na vsak način porabiti in rekurirati, akoravno so vse še osem dni ali nalašč ali kako pozneje zvedeli. Prosili so tedaj nagloma za podaljšanje obroka, kar se jim je dovolilo in nek iskreno domoljuben odvetnik jim mahoma izvrši izvrsten rekurz, za kar mu velika večina Rožengrutarjev tukaj javno najponižnejšo zahvalo javlja.
(Konec prihodnjic.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Deželni glavar Wurmbrand pa njegov namestnik baron Goedel bila sta pri cesarji, ki je pohvalno se izjavil o delovanju deželnega zbora štajerskega. Toda vprašal je vendar, zakaj so slovenski poslanci enkrat zbornico zapustili? Povedalo se mu je, ker so menili, da je slovenskemu poslancu se branilo slobodno govoriti. Vprašanje cesarjevo, kaže, kako natančno vladar za štajerske Slovence vé. — Najvišje sodišče na Dunaji bode znanprej česke pritožbe sprejemalo in reševalo kedar pridejo slovenske do tega? — Dunajčanom smo davkeplačilci postavili velikansko palačo za vseučilišče, cesar je v nedeljo vložil zadnji kamen. — Grdo obnašal se je pri nas v milijonarja obogačeni jud Königswarter v deželnem zboru spodnjem-avstrijskem, kder je nemški duhovnik Knab grajal nemški šulverein, imenuvajoč ga „Kampfverein“, ki le združbe dela mej narodi. Jud ga zavrača, češ, da je ta „Kampfverein“ potreben in da si nekateri Nemci želijo proč od Avstrije, kakor Italijani, zato so sedaj Nemei le „Germania irredenta“. No, ta jud je torej javno izpovedal, da nemški šulverein, frankfurtarce in kroljenje „Wacht am Rhein“, pomeni: proč od Avstrije, proč od avstrijskega cesarstva. Da se pa to upa tako na svetlo, to je uže grdo in žalostno. Nismo brali, da bi juda bil le eden poslanec liberalcev zavrnil, le eden liberalnih listov nemških grajal. To je grdo. — V Prostojevki na Moravskem so pod ministrom Auerspergom Nemcem ustanovili strašno drago višjo realko, no, letos je v VII. razred vstopil 1 učenec! Tako potrebna je tam Nemeem višja realka na državne stroške. — Sladkorja so zvečinoma judovske fabrike preveč izdelovale, sedaj padne cena in kridatarjev število se je zopet pomnožilo. — Vogerski državni zbor sedaj zbora: jud Rothschild je pomagal ministru Tiszaju vogerska dolžna pisma državna, od katerih se je 6 % obresti plačevalo, spremeniti v takšna, od katerih bode država plačevala samo 4 %. Toda državi bo malo pomagano, jud Rothschild pa je zaslužil 9 milijonov sam, s tovarši borzijanci

vkup 31 milijonov; država si prihrani sicer vsako leto pri činžih 1½ milijona, zato pa je pomnožila državni dolg za 150 milijonov. Tako gospodari liberalci in kalvinski papež Tisza na Madjarskem. — V hrvatskem saboru se je narodna (madjaronska?) stranka združila s Srbi. — Znani Hadži-Loja prestal je svoj 5letni zapor, se preseli na Turško in dobival bo še penzijo! — Turškemu sultanu se je od našega ministra zopet moralo na ušesa zatrobiti, naj turške železnice brž sklopi s srbskimi in po teh z avstrijskimi.

Vnanje države. Za kolero je na Italijanskem zbolelo 17.322 ljudi, a pomrlo 8644, torej veliko več, kakor na Francoskem. — Bolgarija in Rumelija ste sklenoli colninsko in kupcijsko zavezo. — Rusi dali so slavnega generala Todleba pokopati v Sebastopolu, katero mesto je l. 1855 branil proti Francozom, Angležem in Turkom. — Nemški Bismark tirja od Angležev večji kos Nove Guineje v Velikem ocejanu. — Usmiljene sestre so na Francoskem kaj junaško se obnašale in stregle za kolero zbolelim. Vlada je prednici prisodila vitežki križec francoske častne legije. — Angleški konzul Stewart je bil blizu Berberja v gornjem Egiptu zavrtno napaden od Arabov in umorjen. — Kitajci so skušali v Tonking prodreti in tamošnje Francoze posekati. Bili so pa sami hudo tepeni, čeravno jih je bilo trikrat več, kakor Francozov. Ti so od 2.—6. oktobra Kitajce hrabro zgrabili, jih trikrat natepli in jim brez velike lastne zgube potolkli več tisoč ljudi. Boj traja naprej!

Za poduk in kratek čas.

V Sarajevo.

(Dopisuje J. Čagran, veroučitelj v Sarajevo.)

III. Na pravo od konaka stoji začasna mala katoliška cerkva, sv. Antonu posvečena. Na levo od konaka je velika 3 nadstropja visoka od prejšnje turške vlade postavljena kosarna. Od 1. nadstropja počemši pa je po turški šegi iz lesa napravljena, in vsa s deščicami pokrita. Pred konakom stoji prva in glavna džamija, „Careva“ imenovana.

V lepoti in visokosti jo prekosi džamija na pravem bregu Miljačke, glasovita „Pazi Husrev Beg“, ktero ravno sedaj popravljajo. Ta džamija ima velikansko premoženje (tretjino od nad 4000 kmetij), dalje dohodke velikega bazara (trgovišča) „Bezistana“, ki sam več tisuč na leto najemštine donaša in še veliko drugih dohodkov. Imenitna je dalje „Caršija“, veliki trg obstoječ iz več stotin posameznih večinoma malih „dućanov“ ali štacunov, kder bosanski rokodelci ob enem delajo in prodajajo.

Življenje na Caršiji je sila zanimivo, pridelki prav lepi in dobri, Marsiktero lepo in prikladno stvar bodeš zastonj izkal v naših največjih mestih, ki jo pa tukaj v Sarajevu najdeš. Ob enem tukaj rečem, da se v Sarajevu vsake stroke in vse fino in lepo dobi, kakor n. p. v Gradci, v Beči, Pragi ali Pešti, razun tega pa še se v Sarajevu prodavajo pridelki orientalskega rokodelstva in umetnosti. Ni toraj treba ničesa drugega seboj donášati razun — denarjev. Na pravem bregu Miljačke stoji dalje pravoslavna (staroverska) cerkev in katedrala, dosedaj najlepša stavba v celem Sarajevu. Ostalih novejih in starih stavb tukaj ne bom posebno omenjal, opozorim še le na trdnjavo ali kastel, ki leži nad mestom, in iz katerega topov strel o 12. uri naznanja poludne. Nadaljevaje hočemo razpravljati posebej prebivalstvo ter začnemo s Turki. Kakor sem že rekel, nima nikjer v Bosni znatno pravih Osmanlijev. Bosanski Turci so le poturice. Njihovi pradedi so se bili za čas ulazka Osmanlijev poturčili. Svoji veri zvesto ostali kristjani so pa ali življenje zgubili ali pa so postali tlakarji poturic. Ne bom tukaj na tanko razlagal, kaj da Turci verujejo. Svoje veropovedanje s tem kratko izrazujejo, da rečejo: Ni Boga razven „Boga“ (Allah) in Mohamed je njegov (najviši) prerok. (La Allah il Allah we Mohammed rasulhu). Njihovo sv. pismo, spisano, kakor trdijo od Mohameda samega, se imenuje Koran ter je mešanica npravstvenih in obrednih zapovedij in praznih ver, pripovedk in trditev. Vsaki dan se petkrat imajo pomoliti Bogu in v to svrhu kliče („viče“) Muezzin iz munare („turna“) zjutraj v mraku, o poldan, okoli treh popoldan, in zvečer v mraku in okoli 8mih zvečer Turčine k molitvi. V šolah se mladi Turci tega „vikanja“ posebej učijo. Molijo do tal klanjaje se in spet vstajaje, spet pokleknejo in se s čelom tal dotikajo, brez obutala pa s pokrito glavo. Razun tega imajo na tanko naprejpisana umivanja. V petek je njihov praznik. Pa delajo vendar le, nekoliko lepše se oblečejo in v mošejo ali džamijo hodijo k molitvi, inai namreč večidelj doma svojo molitev opravljajo. Vsako leto imajo svoj Ramazan, t. j. postni mesec. Ves dan takrat nič ne vživajo niti vode ne, a po noči se zato goste in po ulicah se sprehajajo. V džamijah pa njim njihovi Hodže in Imami pridgajo. Razun tega še imajo mali in veliki Bajram: več časa trajajoči praznični čas, v katerem se gostijo in na „Teferič-e“, t. j. izlete in veselice zahajajo. O bosanskih Turcih mi poprek krive pojme imamo. Oni so jako delavni, trezni, pravični, resnicoljubni in večinoma zanesljivi in pošteni. Svoj zakon jako v redu držijo in obče le eno ženo imajo, le velikaši Reis-ül-Ulema in Kapitanovič-Begi imajo po več žen. Hrami